

מראי מקומות- בכורות ט"ו

כלאים, ולכן נקט גיזה דוקא. וע"ש מה שהק' בזה, והוא כ' דאם איסור גיזה הוא מלתא דעבודה, דהיינו דהתורה גזר שלא לגזז קדשים כדי שלא יבא לעשות עבודה עמהם (וע"ש שהביא עוד דוגמאות שהתורה עושה גזירה דאורייתא), א"כ י"ל דמה שהתורה אסרה גיזה, זה כולל עבודה, ושפיר נקטינן ולא גיזה.

(ד) **מכאן שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים- כ' המנחת חינוך (תמ"א, ב') דאפי' אם פודה את הקדשים ושוב נטרף וכדו', מ"מ אסור להאכילן לכלבים, דאי"ז דין בפדיון, אלא איסור בהאכלת קדשים לכלבים, ולשון "אין פודין" לאו דוקא. אולם עכ"ז הוסיף שם בהמשך דבריו, דאם פודה קדשים שנטרפו כדי להאכילן לכלבים, הרי אין הפדיון חל כלל.**

(ה) **אין לך בהן היתר אכילה אלא משעת זביחה ואילך- וכ' בחי' הגרי"ז דנראה דזביחה זו אינו רק להתירה לאכילה משום דין שחיטה רגילה, אלא דבעי להתיר דין פסוה"מ, וכן דייק מלשונות של הרמב"ם, וכמש"כ הרמב"ם דשער הנושר ממנו מחיים מותר רק לאחר שחיטה, וע"כ הוא משום דשחיטה מתיר הדין פסולי המוקדשין, וע"ש עוד בזה, וע' גם בחי' הגרי"ז על הרמב"ם (הל' בכורות, דף נה.).**

(ו) **לא אלימי למיתפס פדיונן- פרש"י, שכבר יצאו קדושתן בפדיון אמן, ולכן אין שייך שוב לפדותן. והק' בחי' הגרי"ז, אם הטעם דלא אלימי למיתפס פדיון אמן, א"כ מה הי' ק' להגמ' אותן ולדות מה התא עליהן, הלא יכול שלא לפדותן אלא לפדות אמן, וממילא יתפסו פדיונן אח"כ. ולכאור' מוכח מזה דעצם מה שאמן יצאה לחולין בפדיונה זהו גופא קלי לקדושתן דלא אלימא למתפס פדיונן, ולא מה שנפדו הן עצמן [ודלא כדברי רש"י], וצ"ע.**

(ז) **לא אלימי למיתפס פדיונן- פרש"י, דמדרבנן הוא דאסור, משום דמדאורייתא פקע**

(א) **א"ל למאי מדמית להו, אי לחולין, או"ב נוהג בו, ואי לקדשים, או"ב נוהג בו- בביאור מח' ר' פפא ואב"י, ע' מש"כ בחי' ר' ארי' לייב (ב', נ'), דס"ל לאב"י דלא שייך לפטור פסוה"מ מדין או"ב מקרא דכצבי וכאיל, שהרי נוהג דין זה בין בחולין ובין בקדשים, ומסתבר דמה שהקרא פוטר פסוה"מ מדין בכורה הוא משום דדומה לקדשים, ופטורים מדין קודש. ור' פפא דפריך א"ה חלבו נמי, יש לפרש קושיתו דמדאיצריך קרא למיסר חלבו, אף דאיסור חלב נוהג בין בחולין ובין בקדשים, עכצ"ל דמה שפטר התורה פסוה"מ מדין מבכורה הוא פטור מיוחד בפסוה"מ דדינו כצבי וכאיל, ולא משום דהתורה בא לדמותו לקדשים. וא"כ, ממילא י"ל דה"ה לענין אותו ואת בנו י"ל דדינו כמו צבי ואיל, וזהו השו"ט בהגמ' כאן.**

(ב) **אי מה צבי ואיל חלבן מותר, אף פסולי המוקדשין חלבן מותר- הק' רעק"א, אם איתא דרצתה התורה לומר דדין פסולי המוקדשין הוא כחי' לכל דבריהן, א"כ לכתוב רק צבי, וממילא פטור מבכורות וממתנה, ומדאיצריך איל לפטור ממתנות, ע"כ דהתורה רצתה ללמוד רק מה שמסתבר יותר, וממילא א"א ללמוד לחלב ואותו ואת בנו, דהא מסתבר יותר ללמוד בכורה ומתנות, שאין נוהגין בין בחולין ובין במוקדשין, וא"כ דנוהגין בין בחולין ובין במוקדשין, וא"כ מהו קו' הגמ', והניח בצע"ג.**

(ג) **תזבח ולא גיזה- ע' במקור ברוך (גינצבורג, ריש סי' כ"ו), דדן בהא דגיזה אסור בפסוה"מ, האם זה איסור עבודה, או איסור על החפצא דגיזה. וע"ש שהביא ממי שכ' לדבר פשוט דהאיסור הוא החפצא דגיזה, ולא משום עבודה, ע"ש הוכחותיו. וע"ש מש"כ המקו"ב בזה, והק' על הגמ' כאן, מ"ש דנקט תזבח ולא גיזה, הרי עדיף הי' לומר תזבח ולא עבודה, שהרי עבודה נכתב מעיקרא בקרא לא תעבוד בכור שורך, ומ"ש גיזה דנקט. והביא דהשי' למורא הק' כן ותי' דעבודה נאסר בלא"ה בפסוה"מ משום**

שיועיל להם פדיון, הרי עובר של קדשים הוא. והביא מהחזון איש (י"ח, ט') דכ' דנראה דלמ"ד בהוייתן הן קדושין והולד חולין עד שיוולד, הרי המקדיש בעלים עליו, והוי כמשוייר אצלו בהמה לעובר, ולא חשיב שיור בקרבן, דהא אין בהמה זקוקה לולד, וא"כ שפיר יכול הבעלים להקדיש הולד אח"כ. והגרי"ש עצמו תי' דצ"ל דמערבא משמי' דר"ח ס"ל דקדשים קלים ממון בעלים הוא, ולכן שפיר יכול להקדיש העובר.

(א) **סמוך לפדיון אמן מתפיסן לשם אותו זבח-** פרש"י, וממתין עד שיוממו ופריק להו. ואי' במשנת ר' אהרן דמבואר מפרש"י (וכן מפיי' ר' גרשום) דאין מקריבין הולד עצמו, רק דפודין אותו. והעיר ר' אהרן, למה אין מקריבין אותו, הרי אף דבאין מכח קדושה דחוי', אבל קיי"ל דבעלי חיים אינן נדחין. גם הלא ליכא דיחוי בגוף הולד, דקודם פדיית האם הי' קדוש ליקרב עם האם, וקודם הפדי' התפיסו לאותו זבח, וא"כ ראוי ליקרב מחמת קדושה עצמית. ע"ש מש"כ בזה, ועוד כ' לדייק מדברי הרמב"ם דחולק על רש"י ור' גרשום, וס"ל דבאמת הולד שהתפיס בקדושת אותו קרבן כשר להקרבה, ורק בלא ההתפסה לא הי' יכול להקריבו, ע"ש ביאורו.

קדושתן בפדיון אמן, כדאמרי' לעיל לענין קדושת דמים, דלאחר פדיון האם הולד מותר, ומן התורה אין חילוק בין קדושת הגוף לקדושת דמים. וע' בהערות להגרי"ש דהביא שהמפרשים חולקים על רש"י וס"ל דאף מדאורייתא לא אלימי למיתפס פדיונו, וביאר דכיון דולדות קדשים בהוייתן הן קדושין, ובפרט למש"כ בתוס' חיצוניות דבבע"מ לכ"ע בהוייתן הן קדושין, א"כ, כשהן עדיין במעי אמן, ליכא שום קדושה עליהן לומר שחל הפדיון על הולד, ורק לאחר שנולדו, אז חל על הולד הקדושה מחמת קדושת אמן, וכיון שאין הולד קדוש במעי אמן, א"כ אין שייך לומר דהפדיון יחול עליהם במעי אמן, ולכן אף מן התורה נשאר עליהם קדושה אף לאחר פדיון האם [ולא ביאר לפי זה למה אינו יכול לפדות הולד בעצמו אחר כך, רצ"ע].

(ח) **סמוך לפדיון מתפיסן לשם אותו זבח, וכו'-** הק' בראשית בכורים, מה שייך להתפיסן לשם הזבח, הרי ע"כ מיירי דבמעי אמן הן קדושין, דאם בהוייתן הן קדושים, א"כ למה אינו יכול להקריבן, מי גרע אם מקדיש במעי בהמת חולין אינו כלום, וא"כ ע"כ מיירי דקדושין במעי אמן, וא"כ מה שייך להתפיסן שוב בקדושה, הרי קדשי וקיימי. ותי' דמשייר האת העבור בשעה שפודה את האם, דהשתא חייב עליהו קדושה לעצמן, ואף דהיכא דפודה סתם הרי העובר בכלל, אבל אם מפרש שרוצה לשייר העובר מהפדיון, שפיר יכול לעשות כן, והעובר נשאר בקדושתו.

(ט) **מתפיסן לשם אותו זבח - ע' בתוס' בזבחים** (יב. ד"ה לילה [ב]) שהק' איך קדושה חלה על העובר, הרי מחוסר זמן הוא, ורק בלילה שלפני יום ח' חלה הקדושה, ונשאר בקו'. וע"ש בשטמ"ק (ח') או דשאני עובר במעי אמו דקדוש אגב אמו, א"נ דכל הפסול דמחוסר זמן הוא רק כל זמן דשייך הוא להקרבה, אבל במעי אמו, דאין שייך עדיין להקרבה, אין מחוסר זמן פוסלת בו.

(י) **מתפיסן לשם אותו זבח - הק' בהערות להגרי"ש,** מי הם הבעלים להתפיסן לשם אותו זבח שיחול עליהם לקדושה חמורה